

Examenul național de bacalaureat 2025

Proba E. c)

Istorie

Variantă 1

Filiera teoretică, profil umanist, toate specializările; Filiera vocațională - profil artistic, toate specializările; - profil sportiv, toate specializările; - profil pedagogic, specializările: bibliotecar-documentarist, instructor-animator, instructor pentru activități extrașcolare, pedagog școlar, educator-puericultor; - profil teologic, toate specializările.

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de trei ore.

ZADANIE I.

(30 bodov)

Pozorne prečitajte nasledovné zdroje:

A. „Stalin bol schopný nastoliť hranice východnej Európy bez mimoriadneho rizika, lebo jeho vojská už boli obsadili dané oblasti, ale keď išlo o nastolenie režimov sovietskeho typu na týchto územiach, on bol oveľa opatrnejším. Následkom toho, v prvých dvoch rokoch po vojne len Juhoslávia a Albánsko nastolili komunistické diktatúry. Ďalších päť krajín, ktoré boli pod sovietskym vplyvom – Bulharsko, Československo, Poľsko, Rumunsko (România) a Maďarsko – mali koaličné vlády, v ktorých komunisti boli silnejší, ale nemali väčšinu. Dve z krajín – Československo a Maďarsko – usporiadali v prvom roku po vojne voľby, ktoré vytvorili skutočné mnohostranové systavy. [...]”

V septembri 1947, Andrei Jdanov, ktorý bol dlhý čas pokladaný za najbližšieho Stalinovho spolupracovníka, identifikoval dve kategórie štátov v tom, čo on menoval *protifašistický front* vo východnej Európe. [...] Juhosláviu, Poľsko, Československo a Albánsko pomenoval *novými demokraciami*. Bulharsko, Rumunsko a Maďarsko boli zaradené do inej kategórie, bez toho aby boli jasne označené“

(H. Kissinger, *Diplomacia*)

B. „Spúšťačom prvej krízy ľudových demokracií bol juhoslovanský problém. Trhlina medzi Titovou Juhosláviou a Sovietskym zväzom sa stala viditeľná 1. júla 1948. Ona sa vysvetľuje opozíciou medzi juhoslovanským nacionalizmom a Stalinovou túžbou po nadvláde [...]. Druhá kríza bola časovo omnoho dlhšia [...]. V roku 1961, Albánsko sa postavilo na stranu Číny v rámci sovietsko-čínskeho konfliktu a prerušilo vzťahy so ZSSR. V roku 1964, rumunskí vodcovia odmietli plán rozdelenia aktivít stanovených Chruščovom, ktorý odsúdil Rumunsko, aby sa stalo jednoduchou poľnohospodárskou krajinou, vytvoriac kritiku národného charakteru, ktorá vyhlasovala nezávislosť Rumunska vo vzťahu so ZSSR. Aj napriek tomu, najväčšie udalosti sa udiali v roku 1968. Výrazné oslobodzovacie hnutie sa prejavilo v Komunistickej strane Československa (*Pražská jar*). Aby ho ukončili, jednotky zo Sovietskeho zväzu a ďalší štyria spojenci z *Varšavskej zmluvy* [...] napadli Československo, ktoré vojensky obsadili.“

(J. Carpentier, Fr. Lebrun, *Istoria Europei*)

Opierajúc sa o tieto zdroje, odpovedajte na nasledovné požiadavky:

1. Menujte politického lídra uvedeného v zdroji **A**. **2 body**
2. Spresnite informáciu zo zdroja **B**, vzťahujúcu sa na *Pražskú jar*. **2 body**
3. Uvedte dva historické priestory spomenuté tak v zdroji **A**, ako aj v zdroji **B**. **6 bodov**
4. Napíšte na skúškový hárok písmeno zodpovedajúce zdroju, ktorý tvrdí, že plán stanovený sovietskym lídrom bol odmietnutý rumunskými vodcami. **3 body**
5. Uvedte jeden vzťah príčina–následok, medzi dvoma informáciami zo zdroja **A** a spresnite úlohu každej z nich (*príčina*, respektíve *následok*). **7 bodov**
6. Predstavte dve ďalšie historické udalosti, ktoré sa udiali v rumunskom štáte v období 1948-1960. **6 bodov**
7. Uvedte jednu podobnosť medzi dvoma politickými praktikami používanými v rámci rumunského štátu koncom 20. storočia, počnúc rokom 1990. **4 body**

ZADANIE II.

(30 bodov)

Pozorne prečítajte nasledovný zdroj:

„Petru Rareș (1527-1538, 1541-1546) posilnil v Moldavsku (Moldova) panovnícku moc, obmedzil výhody veľkých bojarov, [...] zvýšil bezpečnosť na cestách, dal postaviť významné obranné a modlitebné stavby. Hlavné mesto krajiny a mnohé pevnosti, trhy, dvory, kostoly a kláštory boli obnovené, rozšírené alebo postavené od základov [...], obdarované ďalšími majetkami. Kultúrna tvorba dosiahla vrchol počas jeho panovania jedinečným počínom vonkajšej maľby v Humor (1535), Moldovița (1537), Arbore (1541) atď. [...]

V konflikte, ktorý vypukol v Uhorsku po Moháčskej bitke (1526), panovník sa najprv postavil na stranu Ferdinanda Habsburského. Keď si uvedomil, že tento by mohol chcieť aj Moldavsko, [Petru] Rareș prešiel na stranu Jána Zápoľského [...]. On uznával rumunskému panovníkovi vlastníctvo nad starými feudami Ciceu a Cetatea de Baltă [...], navyše mu daroval mesto Bistrița a pevnosti Unguraș a Rodna. Následne, v bitke pri Feldioara, 22. júna 1529, moldavské vojsko [...] porazilo armádu Ferdinanda Habsburského a zaistilo úspech Zápoľského spojencov. [...]

V roku 1538, sultán Sulejman Nádherný sa pripravoval napadnúť svojich nepriateľov v stredo-južno-východoeurópskej oblasti. [...] Armáda, ktorú tvorilo 150.000-200.000 ľudí a ktorú viedol samotný sultán, v lete roku 1538 zamierila do Moldavska. Pred nepriateľstvom Turkov [...] a Tatarov, ale aj časti bojarov, panovník nemal veľa možností. Počas tejto výpravy, Osmani zobrali Moldavsku pevnosť Tighina s okolím a pretvorili ju na oblasť (raia)* s názvom Bender. [...] Kým Petru Rareș bojoval s Tatarmi, bojari, vyčerpaní bojmi, odovzdali krajinu sultánovi, ktorý vymenoval Ștefana (Ștefan) Lăcustă [...], bývalého zajatca Porty [Osmanskej ríše], za panovníka.“

* územie obsadené a priamo spravované osmanskými vojenskými autoritami

(I.A. Pop, I. Bolovan, *Marea istorie ilustrată a României și a Republicii Moldova*)

Opierajúc sa o tento zdroj, odpovedajte na nasledovné požiadavky:

1. Menujte panovníka Moldavska uvedeného v danom zdroji. **2 body**
2. Spresnite storočie, na ktoré sa vzťahuje daný zdroj. **2 body**
3. Uveďte bitku z roku 1529 a jednu jej charakteristiku, uvedenú v danom zdroji. **6 bodov**
4. Uveďte z daného zdroja dve informácie vzťahujúce sa na opatrenia, ktoré prijal panovník vo vnútornej politike Moldavska. **6 bodov**
5. Na základe daného zdroja sformulujte stanovisko vzťahujúce sa na vzťahy medzi Moldavskom a Osmanskou ríšou a podporte ho dvoma informáciami zo zdroja. **10 bodov**
6. Argumentujte za pomoci významnej historickej udalosti tvrdenie, podľa ktorého v Moldavsku začiatkom 18. storočia sa udiali udalosti, ktoré sa vzťahovali na inštitúciu panovníka. (Boduje sa opísanie významnej historickej udalosti a používanie spojiviek, ktoré vyjadrujú kauzalitu, ako i závery.) **4 body**

ZADANIE III.

(30 bodov)

Vypracujte na približne dvoch stranách esej o založení a vývoji rumunského štátu v druhej polovici 19. storočia – začiatkom 20. storočia, majú na zreteli:

- predstavenie jednej akcie vykonanej Rumunmi v období 1857-1859;
- spresnenie opatrenia prijatého rumunským štátom v období 1861-1866 a uvedenie dvoch aspektov vzťahujúcich sa na toto opatrenie;
- uvedenie dvoch historických udalostí, na ktorých sa zúčastnilo Rumunsko (România) v rámci medzinárodných vzťahov z obdobia 1875-1885;
- sformulovanie stanoviska vzťahujúceho sa na zahraničnú politiku Rumunska v období 1916-1918 a podporenie tohto stanoviska historickým argumentom.

Poznámka! Boduje sa aj používanie **adekvátneho historického vyjadrovania**, **štruktúra prezentácie**, **zdôraznenie vzťahu príčina - následok**, vypracovanie **historickej argumentácie** (opísanie jednej významnej historickej udalosti a používanie spojiviek, ktoré vyjadrujú kauzalitu, ako i záver) **dodržiavanie chronologického/logického sledu** historických udalostí a **zaradenie** eseje do spresneného rozsahu.